

R. van Hasselt: Kanttekeningen bij kanttekeningen

De kanttekeningen die de Feijter en Vossen¹ in het oktobernummer van *Beleid en Maatschappij* hebben geplaatst bij het rapport van de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk komen mij in sommige opzichten aanvechtbaar voor.

Zo is het verwijt dat de wetenschappelijke demografie in de commissie ondervetegenwoordigd zou zijn mijns inziens niet terecht. In de eerste plaats was de voornaamste man uit de commissie, dr. D. J. van de Kaa, een gerenommeerd demograaf en ook de bekende demograaf prof. dr. E. W. Hofstee maakte o.m. deel uit van de commissie. Het bevolkingsvraagstuk is bovendien een multidisciplinair probleem met vele politieke aspecten, zodat het niet meer dan logisch is dat een groot aantal personen uit ambtelijke kring, die nauw met het beleid verbonden is, lid van de commissie was.

Van meer belang is echter de vraag of de aanzienlijke stijging van het geboortecijfer die nodig wordt om een stationaire bevolking te bereiken spontaan tot stand zal komen. De Feijter en Vossen betwijfelen dit. Maar ook de commissie is volstrekt niet zeker dat deze stijging vanzelf zal plaats vinden want zij stelt in aanbeveling 2 op blz. 245 van het rapport dat het streven naar een stationaire bevolking kan inhouden dat 'stabilisering van de vruchtbaarheid op een niveau waarop vervanging der generaties nog juist verzekerd is, door de overheid dient te worden bevorderd'. De ervaringen in Oost-Europa leren dat met een natalistisch bevolkingsbeleid, zelfs zonder zijn toevlucht tot een paardemiddel als een abortusverbod te moeten nemen, opmerkelijke successen zijn te bereiken. Zo steeg het geboortecijfer in Hongarije, dat in de eerste helft van de zestiger jaren nauwelijks boven de 13 o/oo kwam, tot 18 o/oo in 1976. Deze stijging kan onmogelijk aan veranderingen in de leeftijdsopbouw worden toegeschreven, maar duidt onmiskenbaar op een weer toegenomen vruchtbaarheid. Voor uitsterven behoeven we ons werkelijk nog geen zorgen te maken.

Ook deel ik de mening van de Feijter en Vossen over de te geringe aandacht van het rapport voor de bevolkingsspreiding niet. Het is wel waar dat niet expliciet wordt ingegaan op regeringsmaatregelen m.b.t. bevolkingsspreiding, zoals bijvoorbeeld de

verplaatsing van rijksdiensten uit de Randstad naar de dunner bevolkte provincies. Maar uitspraken hierover zouden eigenlijk ook buiten de opdracht vallen die aan de commissie gegeven is. Op blz. 135 e.v. van het rapport wordt echter vrij uitvoerig ingegaan op de nadelige effecten van de suburbanisatie, ook een vorm van bevolkingsspreiding. Om de verkrumming van het landschap t.g.v. deze suburbanisatie tegen te gaan beveelt de commissie aan: 'in verband met de verwachting, dat de toekomstige bevolkingsgroei goeddeels in het stedelijke milieu moet worden opgevangen, een verbetering van de kwaliteit van het stedelijk milieu op de meest krachtige wijze te bevorderen'.

Tot slot nog enkele opmerkingen over de voor Nederland zo belangrijke beperking van de buitenlandse migratie, met name van de gastarbeiders. De Feijter en Vossen betwijfelen de realiseerbaarheid van deze beperking. Zij wijzen 'op de sterke afhankelijkheid van de Nederlandse overheid van maatregelen in het kader van de E.E.G., waarbinnen een vrij verkeer van personen mogelijk is. Ook kan ons land slechts een geringe invloed uitoefenen op de internationale arbeidsverdeling, waarbij mensen uit industrie-arme gebieden naar Nederland worden getrokken'.

Nu komen verreweg de meeste gastarbeiders uit landen buiten de E.E.G. Er is geen wettige reden aan te wijzen waarom er niet een stringenter toelatingsbeleid ten aanzien van Turken, Marokkanen, Joegoslaven, Spanjaarden e.a. gevoerd zou kunnen worden. Een hardere opstelling tegenover de invasie van vreemdelingen in dit planologisch al hevig overbevolkte land is, uitzonderingen daargelaten, dringend gewenst. Het zou mij te ver voeren uitvoerig in te gaan op de enorme nadelen van de immigratie, niet alleen voor ons land, maar ook voor de landen van herkomst van de gastarbeiders. Wel nog enkele cijfers over de omvang van de immigratie, die nog altijd blijft aanhouden en de laatste tijd weer toeneemt.

Ir. R. van Hasselt (1910) is oud-secretaris van de Stichting Welzijn en Bevolkingsgroei. Publiceert incidenteel over vraagstukken van bevolkingsbeleid. Adres: Voorsterweg 158, Brummen, tel. 05757-255.

periode	vestigings- overschot	waarvan uit landen rondom de Middellandse Zee
jan./juli 1976	8824	3734
jan./juli 1977	9762	3939

Het toegeeflijk migratiebeleid, dat hier met de beste bedoelingen gevoerd wordt, maakt de sociaal-eco-

nomische problemen, vooral in de nabije toekomst, alleen maar erger. Het niet beperken van de immigratie is geen kwestie van onvermogen, maar van onwil.

Noot

¹ H. de Feijter en A. Vossen, De Nederlandse bevolkingsontwikkeling: een bedreiging voor ons welzijn? Enkele kanttekeningen bij het eindrapport van de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk.

Zojuist verschenen

De stagnerende verzorgingsstaat

De verzorgingsstaat lijkt op een punt gekomen, waar aan een aantal eisen die haar gesteld worden niet meer kan worden voldaan. Velen vragen zich af of de verzorgingsstaat, paradepaard van onze na-oorlogse politiek, wel een succes is gebleken. Verscheidene klemmende vragen komen nu, aan het einde van de jaren zeventig, op ons af.

Is er geen afstand gegroeid tussen gewekte verwachtingen en feitelijke realisering? Sluit de bureaucratistische stijl van veel voorzieningen wel aan bij de persoonlijke aard van de behoeften? Kan het stelsel, dat in tijden van welvaart en groei floreerde, ook onder stagnerende omstandigheden doeltreffend werken? Zijn democratie en verzorgingsstaat blijvend te combineren.

In dit boek worden die vragen van historische en sociologische, van juridische, economische en politieke zijde besproken. Over één zaak zijn de auteurs het eens: de huidige situatie is ernstig genoeg om de discussie over bouw en toekomst van de verzorgingsstaat over de volle breedte te heropenen.

De acht hoofdstukken zijn geactualiseerde en bewerkte versies van artikelen, die in het toonaangevende maandblad *Beleid en maatschappij* zijn gepubliceerd.

J. A. A. van Doorn schrijft over de beheersbaarheid van en I. Sewandono over de theorie achter de verzorgingsstaat. C. J. M. Schuyt schrijft over de sociale toekomst, A. Heertje over de economische toekomst en H. Daudt over de politieke toekomst van

de verzorgingsstaat. J. de Lange en P. B. Lehning vragen zich af of de burger wel krijgt wat hem toekomt. A. Peper belicht de beheersproblemen in één sector van onze verzorgingsstaat: de welzijnssector, en M. van Doorn-de Leeuw doet dat voor de gezondheidszorg.

232 blz. f 24,50
isbn 90 6009 322 4